LASTERIKKA PERE TOETUSE MÕJU SÜNDIDELE JA AJASTUSELE

TANEL PAAS

12.09.2025

TALLINN UNIVERSITY

SISSEJUHATUS

- **1986-2015**: Sündimust tõsta soovivate valitsuste arv tõusis **19-lt 55-le** (Sobotka et al., 2019)
- **1990-2021:** OECD riikide kulutused perepoliitikale tõusid **1.6%-lt 2.3%-ni** SKP-st
- Mitmed teadlased väidavad, et rahalistel toetustel on tugevam mõju **ajastusele** kui **sündide arvule** (Thévenon & Gauthier, 2011; Sobotka et al., 2019; Bergsvik et al., 2021).
- Osaliselt selgitab **tagasihoidlikku mõju** see, et toetused katavad ainult **väikese osa** lastega seotud **kuludest** (Bradshaw & Attar-Schwartz, 2011; Thévenon & Gauthier, 2011).

TEOREETILINE TAUST

- Laste saamise otsused on sarnased **tarbimiskäitumisele**: kasu maksimeerimine eelarvepiirangute tingimustes (Becker, 1960).
- Kui pere sissetulek **suureneb**, võivad vanemad eelistada kvantiteedi asemel **kvaliteeti** (Becker & Lewis, 1973).
- **Rahaline toetus** võib potentsiaalselt **suurendada sündimust** vähendades laste kasvatamise kulusid (Willis, 1973; Becker, 1991).

VÕRDLEVAD UURINGUD

- **Makrotasandi andmed**
  - **Positiivne seos** rahaliste toetuste ja summaarse sündimuskordaja vahel erinevate riikide võrdluses (Gauthier & Hatzius, 1997; Luci-Greulich & Thévenon, 2013)
- **Rahvusvahelised uuringuandmed**
  - **Puudub mõju:** Ajastusele ja sündimusele (Kalwij, 2010)
  - **Erisuunalised mõjud**: Positiivne mõju esimestele, kuid mitte järgnevatele sündidele (Billingsley & Ferrarini, 2014)
  - **Negatiivne mõju**: Esimese ja teise sünni tõenäosus ↓ - eriti haritud naiste seas (Billingsley et al., 2022)

RIIGISPETSIIFILISED UURINGUD

- **Mõju puudub või on tagasihoidlik**
  - **Kanada (Quebec):** Ainult ajastuse mõju, lõpetatud sündimusele mõju puudub (Parent & Wang, 2007)
  - **Poola (500+ programm)**: Tagasihoidlik mõju sündimusele 31–40-aastaste naiste seas; pikaajalised mõjud pole teada (Bokun, 2024)
- **Positiivne mõju kolmandatele ja järgnevatele sündidele**
  - **Prantsusmaa:** Positiivne mõju kolmandate sündide tasemele ja ajastusele (Breton et al., 2005); Laroque and Salanié (2014) näevad positiivset mõju kolmandate sündide tasemele
  - **Iisrael:** Toetuste lahtisidumine sissetulekust tõstis 3.-5. sündide tõenäosust (Schellekens, 2009)
  - **Cyprus:** Neljanda lapse toetuse positiivne mõju 4. sündidele (Lyssiotou, 2021)

EESTI KONTEKST

- Lasterikka pere toetus alates 01.07.2017:
  - 2017-2022: **€300** kuus 3-6 lapsega perele ja **€400** kuus **7+** lapsega perele
  - 2023: **€650** kuus 3-6 lapsega perele ja **€850 7+** lapsega perele
  - Alates 2024: **€450** kuus 3-6 lapsega perele ja **€650 7+** lapsega perele
- Kogu igakuine toetus (k.a ülejäänud lapsetoetused):
  - **41%** keskmisest palgast ja **106%** miinimumpalgast 3-6-lapselistele peredele 2017. aastal
- Suhteline vaesus ≥3 lapsega peredes langes märkimisväärselt:
  - **28.2%** (enne reformi) → **16.5%** (pärast reformi) (Sinisaar, 2021)
- Märgatav kolmandate sündide ning väiksem neljandate sündide arvu kasv

ANDMED

- **Andmeallikas**: Registriandmed
- **Uuritav populatsioon**: Naised sündinud 1967-2006, 2. või 3. sünni riskis
- **Muutujad**: Sotsiaal-demograafilised tunnused (mõõdetud eelmisel sünnil), lisaks veel ema sissetulek (aegmuutuv)
- **Vaatlusperiood**: Jaanuar 2005 – detsember 2024, 12 aastat enne-, 8 aastat pärast reformi
- **Isiku vaatlus lõppes**: 1) Eelmise lapse 20. sünnnipäeval, 2) naise 45. sünnipäeval 3) surma või väljarände korral, 4) vaatlusperioodi lõpus (Dets 31, 2024)

TEISE JA KOLMANDA LAPSE SÜNNI SUHTELISED RISKID

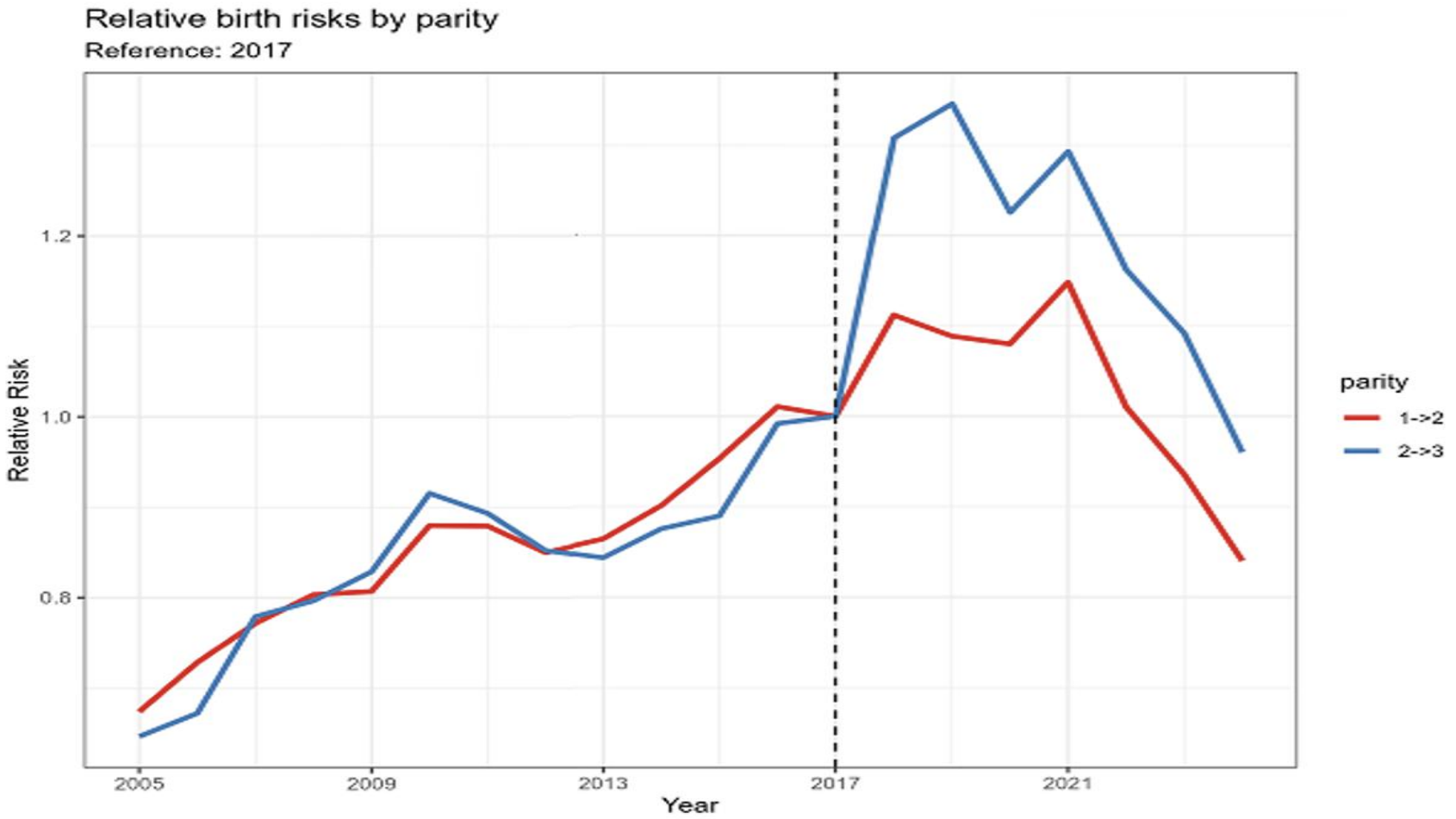

SUHTELISED KOLMANDA SÜNNI RISKID HARIDUSTASEME JÄRGI

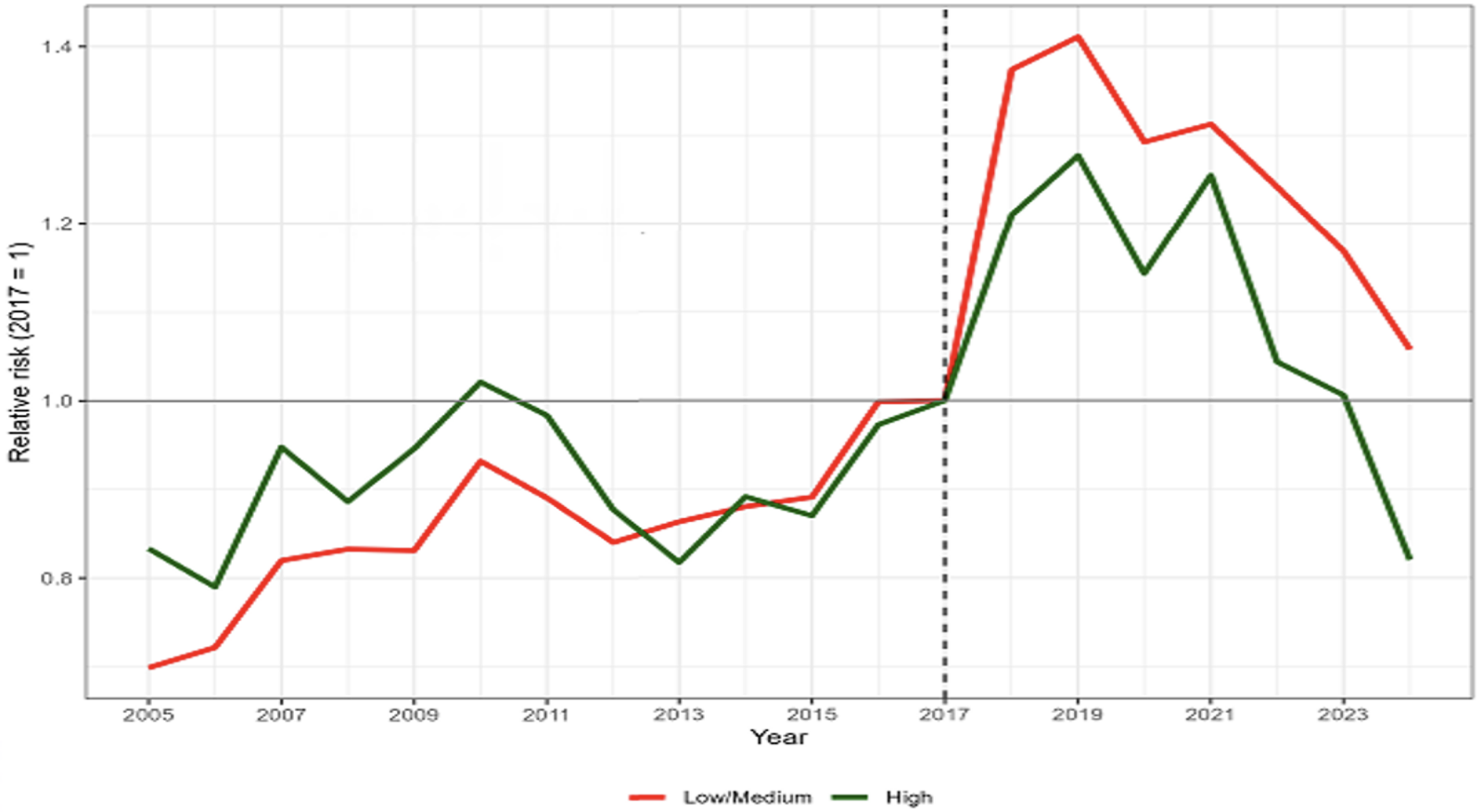

SUHTELISED KOLMANDA SÜNNI RISKID RAHVUSE JÄRGI

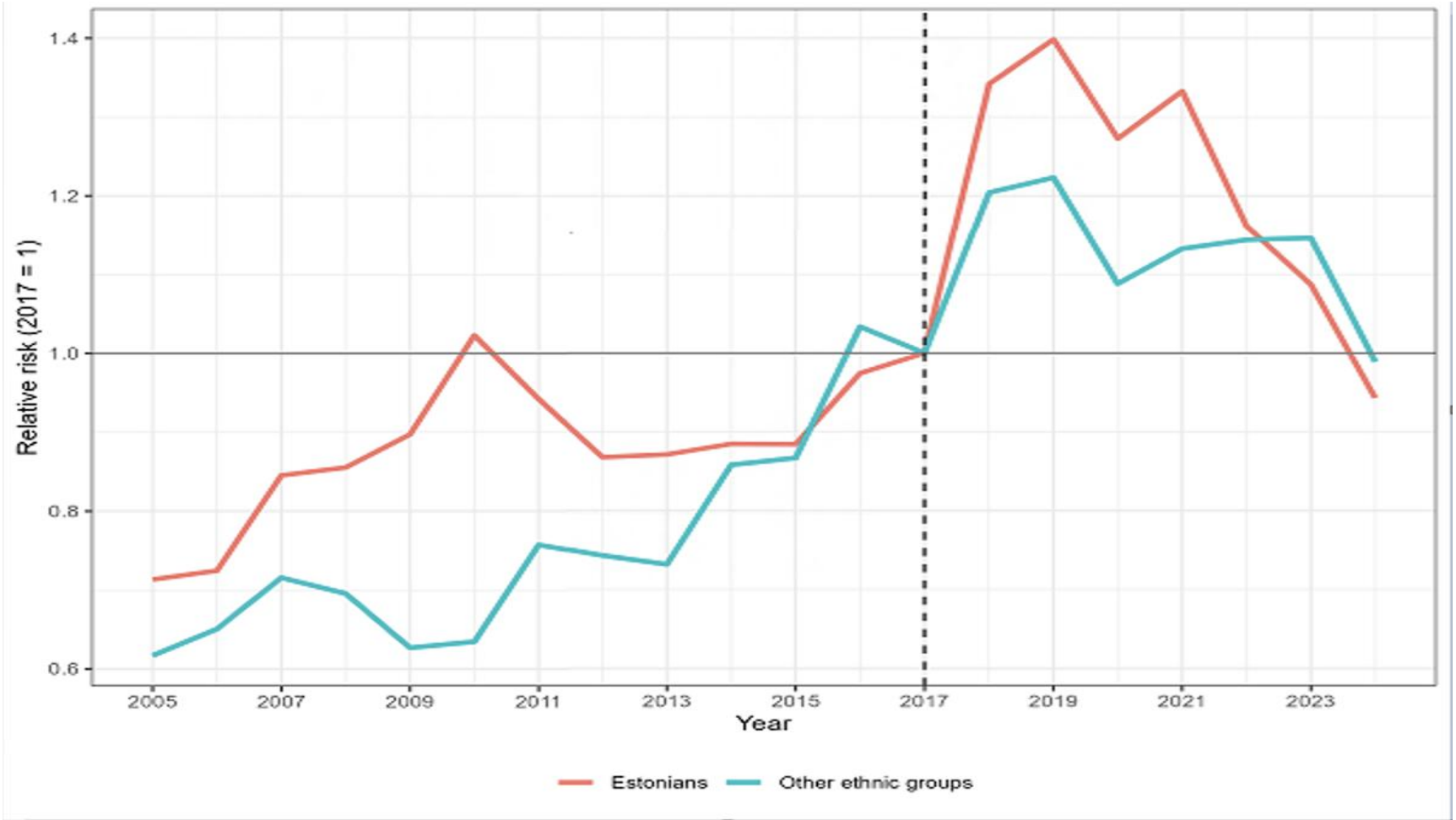

MEETOD: MIXTURE CURE MODEL

- **Sündmuse esinemise alammudel** – hindab sündmuse esinemise tõenäosust
- **Kestuse alammudel** – hindab sündmuse toimumise aega nende seas, kellel sündmus aset leiab
- **Peamine eelis:** eristab sündimuse **taset** ja **ajastust** (Bremhorst et al., 2016).
- **Põhimuutuja:** binaarne reformimuutuja: 0 = enne reformi ja 1 = pärast reformi
- **DiD:** koostoimes pariteediriski näitajaga (teise vs kolmanda lapse sündimise risk)

TULEMUSED: MUDELID

	Sündmuse esinemise alammudel		Kestuse alammudel	
M1	Enne reformi	Pärast reformi	Enne reformi	Pärast reformi
Üleminek 1→2	4,18 (0,000)	3,53 (0,000)	0,73 (0,000)	0,62 (0,000)
Üleminek 2→3	1	1,20 (0,000)	1	0,77 (0.000)
M2				
Üleminek 1→2	3,72 (0,000)	3,34 (0,000)	0,74 (0,000)	0,62 (0,000)
Üleminek 2→3	1	1,20 (0,000)	1	0,77 (0,000)
M3				
Üleminek 1→2	3,81 (0,000)	3,39 (0,000)	0,74	0,62 (0,000)
Üleminek 2→3	1	1,18 (0,000)	1	0,78 (0,000)

Mudel 1 M1 sisaldab muutujaid: naise vanusegrupp eelmisel sünnil, perekonnaseis eelmisel sünnil ja rahvus
Mudel 2 M2 sisaldab lisaks kontrollmuutajatele mudelis Mudel M1: naise haridus eelmisel sünnil, naise sissetulekukvartiil (aegmuutuv), partneri haridus eelmisel sünnil ja naise elukoht eelmisel sünnil
Mudel 3 M3 sisaldab lisaks kontrollmuutajatele mudelis Mudel M2: SKP kasvumäär, töötuse määr ja tarbijahinnaindeks

Allikas: Statistikaamet, Autori arvutused

p-väärtused sulgudes

MUDELIST TULETATUD TÕENÄOSUSED

	Teine sünd	Kolmas sünd
Mudel M1	-2,3 pp	+4,3 pp
Mudel M2	-1,8 pp	+4,5 pp
Mudel M3	-1,8 pp	+4 pp

LIGIKAUDNE MÕJU KOLMANDATE SÜNDIDE ARVULE

- Vahetult enne reformi sünnitusea lõpuni jõudnud põlvkondades jõudis **umbes 37% kahe lapsega naistest vähemalt kolmanda lapseni**.
- Reformi järel tõusis see määr hinnanguliselt **41%-ni**, mis tähendab ligikaudu **11% suhtelist kasvu**.
- Aastatel **2017–2024** sündis kokku **18 604 kolmandat last**, millest reformi mõjuks võib hinnata umbes **2 020 sündi**.
- Aastatel **2018–2024** sündis kokku **16 315 kolmandat last**, millest reformi mõjuks võib lugeda umbes **1 771 sündi**
- Seega võib reformi keskmiseks mõjuks hinnata ligikaudu **250 lisanduvat kolmandat sündi aastas**.
- Tõenäoliselt mõjutas reform ka neljandaid sünde, mida me ei analüüsi, seega on mõju mõnevõrra suurem

TULEMUSED: SISSETULEKUGRUPID

	Sündmuse esinemise alammudel		**Kestuse alammudel**	
	Enne reformi	Pärast reformi	Enne reformi	Pärast reformi
Kvartiil 1 (ref)	1	1,18 (0,000)	1	0,72 (0,000)
Kvartiil 2	1,02 (0,000)	1,24 (0,000)	0,97 (0,000)	0,70 (0,000)
Kvartiil 3	1,30 (0,000)	1,26 (0,000)	0,94 (0,000)	0,72 (0,000)
Kvartiil 4	1,63 (0,000)	1,42 (0,000)	0,90 (0,000)	0,61 (0,000)

Mudel sisaldab muutujaid. Naise vanusegrupp eelmisel sünnil, perekonnaseis eelmisel sünnil, rahvus, naise sissetulekukvartiil (aegmuutuv), partneri haridus eelmisel sünnil, naise elukoht eelmisel sünnil, SKP kasvumäär, töötuse määr ja tarbijahinnaindeks

Allikas: Statistikaamet, Autori arvutused

p-väärtused sulgudes

TULEMUSED: HARIDUSGRUPID

	Sündmuse esinemise alammudel		Kestuse alammudel	
	Enne reformi	Pärast reformi	Enne reformi	Pärast reformi
Madal/Keskmine (ref)	1	1,24 (0,000)	1	0,69 (0,000)
Kõrge	1,34 (0,000)	1,14 (0,000)	1,21 (0,000)	0,87 (0,000)

Mudel sisaldab muutujaid. Naise vanusegrupp eelmisel sünnil, perekonnaseis eelmisel sünnil, rahvus, naise sissetulekukvartiil (aegmuutuv), partneri haridus eelmisel sünnil, naise elukoht eelmisel sünnil, SKP kasvumäär, töötuse määr ja tarbijahinnaindeks

Allikas: Statistikaamet, Autori arvutused

p-väärtused sulgudes

KOKKUVÕTE

- Tulemused pole veel lõplikud
- Lasterikka pere toetuse mõju on nähtav ka 8 aastat pärast reformi
- Arvestatava suurusega rahalised toetused võivad omada mõju sündimusele
- Ilma lasterikka pere toetuseta oleks tänasel päeval kolmandaid sünde veel vähem

AITÄH!

TANEL PAAS

paast@tlu.ee

TALLINN UNIVERSITY

KASUTATUD KIRJANDUS I

- Becker, G. S. (1960). An economic analysis of fertility. In *Demographic and economic change in developed countries* (pp. S143–S162). Princeton University Press.
- Becker, G. S., & Lewis, H. G. (1973). On the interaction between the quantity and quality of children. *Journal of Political Economy*, *81*(2, Pt. 2), 279–288. https://doi.org/10.1086/260166
- Becker, G. S. (1991). *A treatise on the family* (Enlarged ed.). Harvard University Press.
- Bradshaw, J., & Attar-Schwartz, S. (2011). Fertility and social policy. In *Fertility and public policy: How to reverse the trend of declining birth rates* (pp. 183–206). MIT Press.
- Bergsvik, J., Fauske, A., & Hart, R. K. (2021). Can policies stall the fertility fall? A systematic review of the (quasi-) experimental literature. *Population and Development Review*, *47*(4), 913–964. https://doi.org/10.1111/padr.12431
- Billingsley, S., & Ferrarini, T. (2014). Family policy and fertility intentions in 21 European countries. *Journal of Marriage and Family*, *76*(2), 428–445. https://doi.org/10.1111/jomf.12097
- Billingsley, S., Neyer, G., & Wesolowski, K. (2022). Social investment policies and childbearing across 20 countries: Longitudinal and micro-level analyses. *European Journal of Population*, *38*(5), 951–974. https://doi.org/10.1007/s10680-022-09626-3
- Bokun, A. (2024). Cash transfers and fertility: Evidence from Poland's Family 500+ policy. *Demographic Research*, *51*, 855–910. https://doi.org/10.4054/DemRes.2024.51.28
- Bremhorst, V., Kreyenfeld, M., & Lambert, P. (2016). Fertility progression in Germany: An analysis using flexible nonparametric cure survival models. *Demographic Research*, *35*(18), 505–534. https://doi.org/10.4054/DemRes.2016.35.18
- Breton, D., Prioux, F., & Dutreuilh, C. (2005). Two children or three? *Population*, *60*(4), 415–445.
- Eurostat. (2025). *Minimum wages – monthly minimum wages, EUR*. Retrieved May 30, 2025, from https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/earn_mw_cur__custom_16912747/default/table?lang=en
- Gauthier, A. H., & Hatzius, J. (1997). Family benefits and fertility: An econometric analysis. *Population Studies, 51*(3), 295–306. https://doi.org/10.1080/0032472031000150066

KASUTATUD KIRJANDUS II

- OECD. (2019). *PF1.3: Public spending on family benefits* [OECD Family Database]. Retrieved from https://www.oecd.org/en/data/datasets/oecd-family-database.html
- OECD. (2025). *Family benefits public spending* [Indicator]. OECD Social Policy Division. https://www.oecd.org/en/data/indicators/family-benefits-public-spending.html
- Parent, D., & Wang, L. (2007). Tax incentives and fertility in Canada: Quantum vs tempo effects. *Canadian Journal of Economics, 40*(2), 371–400. https://doi.org/10.1111/j.1365-2966.2007.00413.x
- Schellekens, J. (2009). Family allowances and fertility: Socioeconomic differences. *Demography, 46*(3), 451–468. https://doi.org/10.1353/dem.0.0067
- Sobotka, T., Matysiak, A., & Brzozowska, Z. (2019). *Policy responses to low fertility: How effective are they?* United Nations Population Fund. https://eeca.unfpa.org/en/publications/policy-responses-low-fertility-how-effective-are-they
- Statistics Estonia. (2025). *Statistical database*. https://andmed.stat.ee/et/stat
- Kalwij, A. (2010). The impact of family policy expenditure on fertility in Western Europe. *Demography, 47*, 503–519. https://doi.org/10.1353/dem.0.0104
- Laroque, G., & Salanié, B. (2014). Identifying the response of fertility to financial incentives. *Journal of Applied Econometrics, 29*(2), 314–332. https://doi.org/10.1002/jae.2332
- Luci-Greulich, A., & Thévenon, O. (2013). The impact of family policies on fertility trends in developed countries. *European Journal of Population, 29*, 387–416. https://doi.org/10.1007/s10680-013-9295-4
- Lyssiotou, P. (2021). Can targeted child benefits affect fertility? Evidence from a natural experiment. *The BE Journal of Economic Analysis & Policy, 21*(3), 921–965. https://doi.org/10.1515/bejeap-2020-0165
- Thévenon, O., & Gauthier, A. H. (2011). Family policies in developed countries: A 'fertility-booster' with side-effects. *Community, Work & Family, 14*(2), 197–216. https://doi.org/10.1080/13668803.2011.571400
- Willis, R. J. (1973). A new approach to the economic theory of fertility behavior. *Journal of Political Economy, 81*(2, Pt. 2), 14–64.